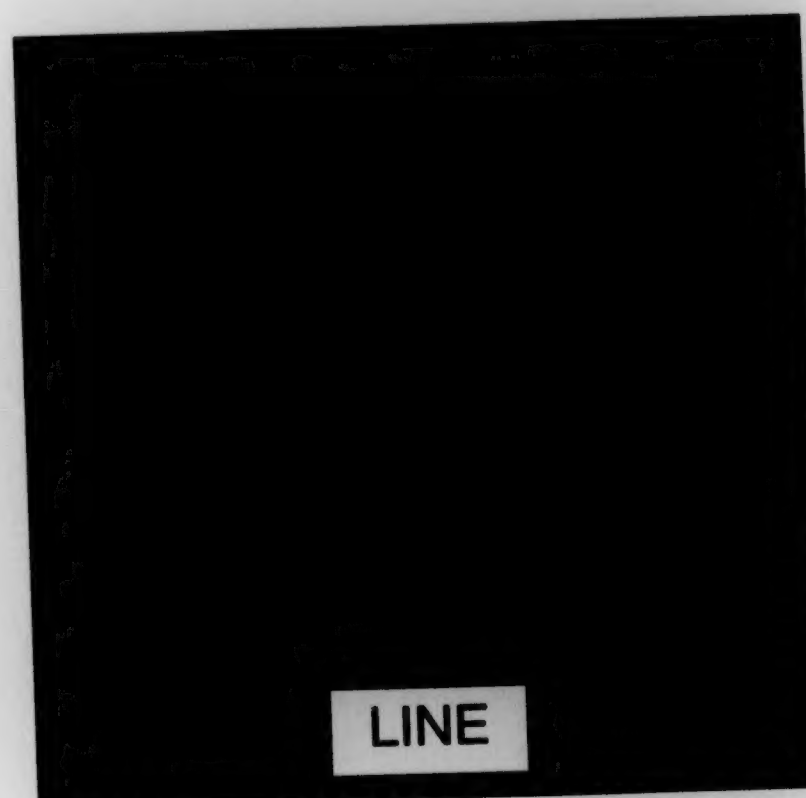
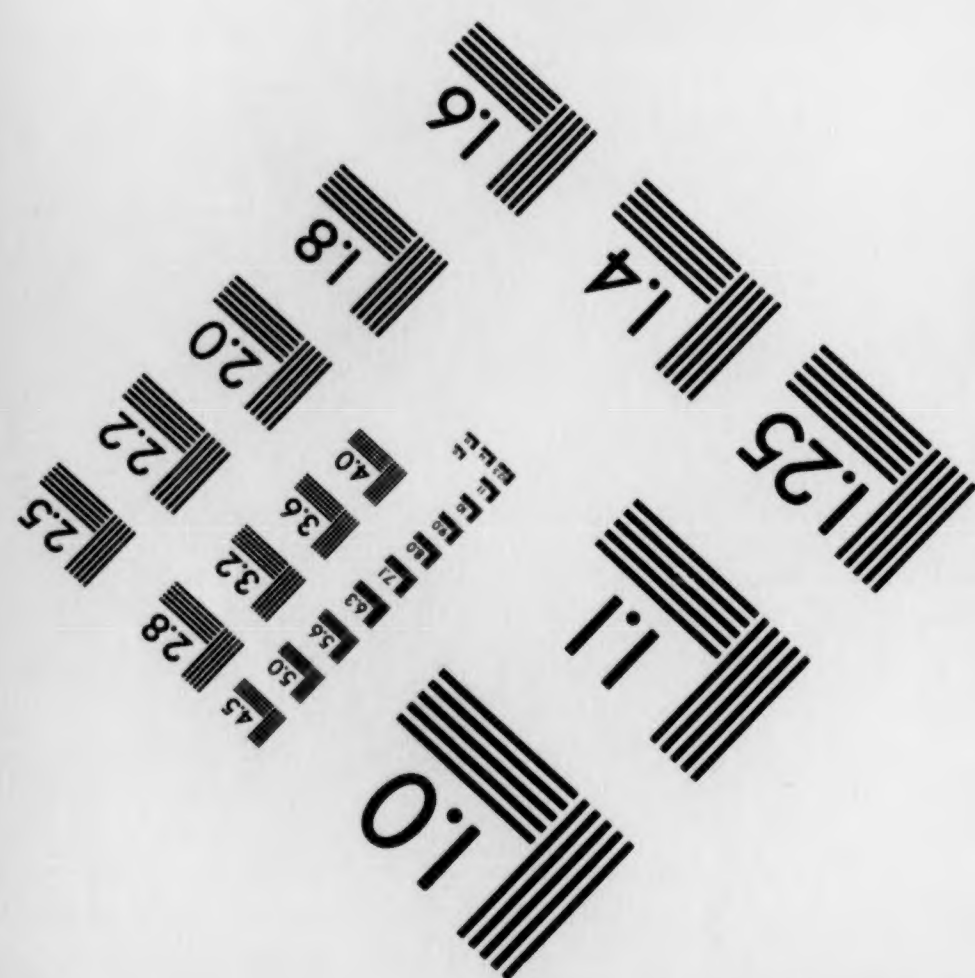
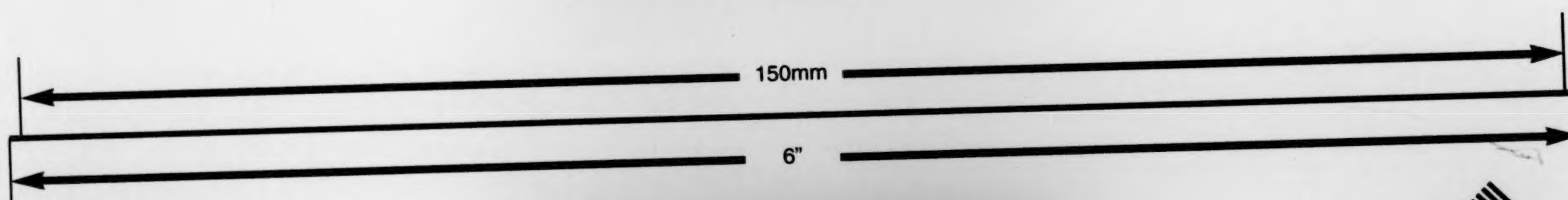
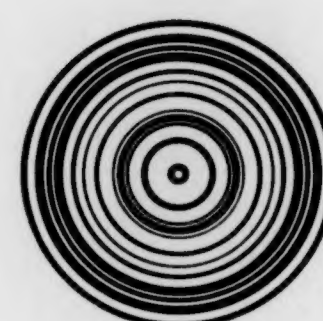
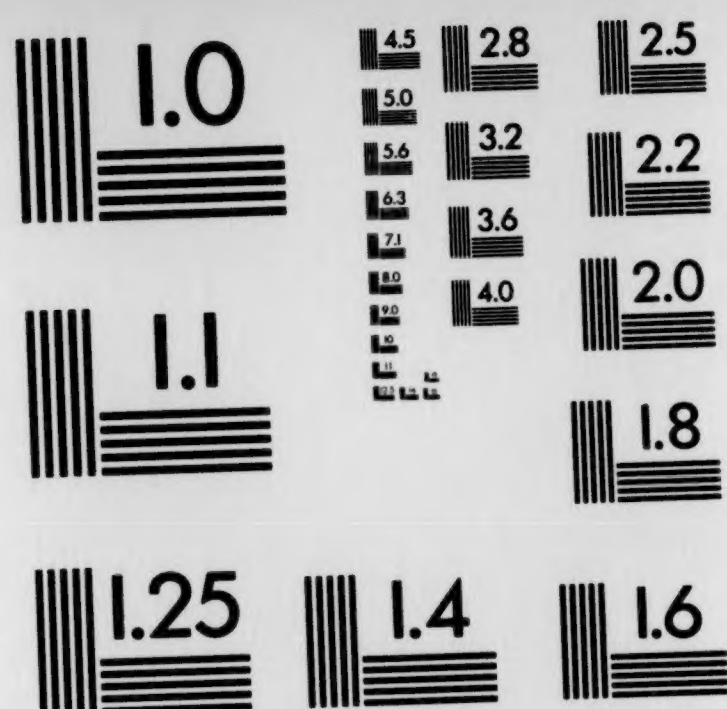
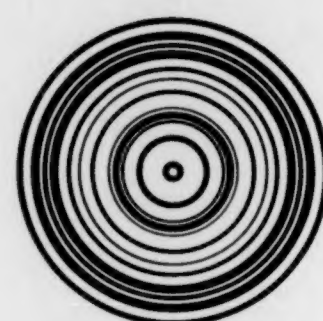
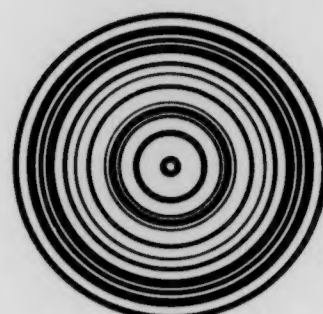
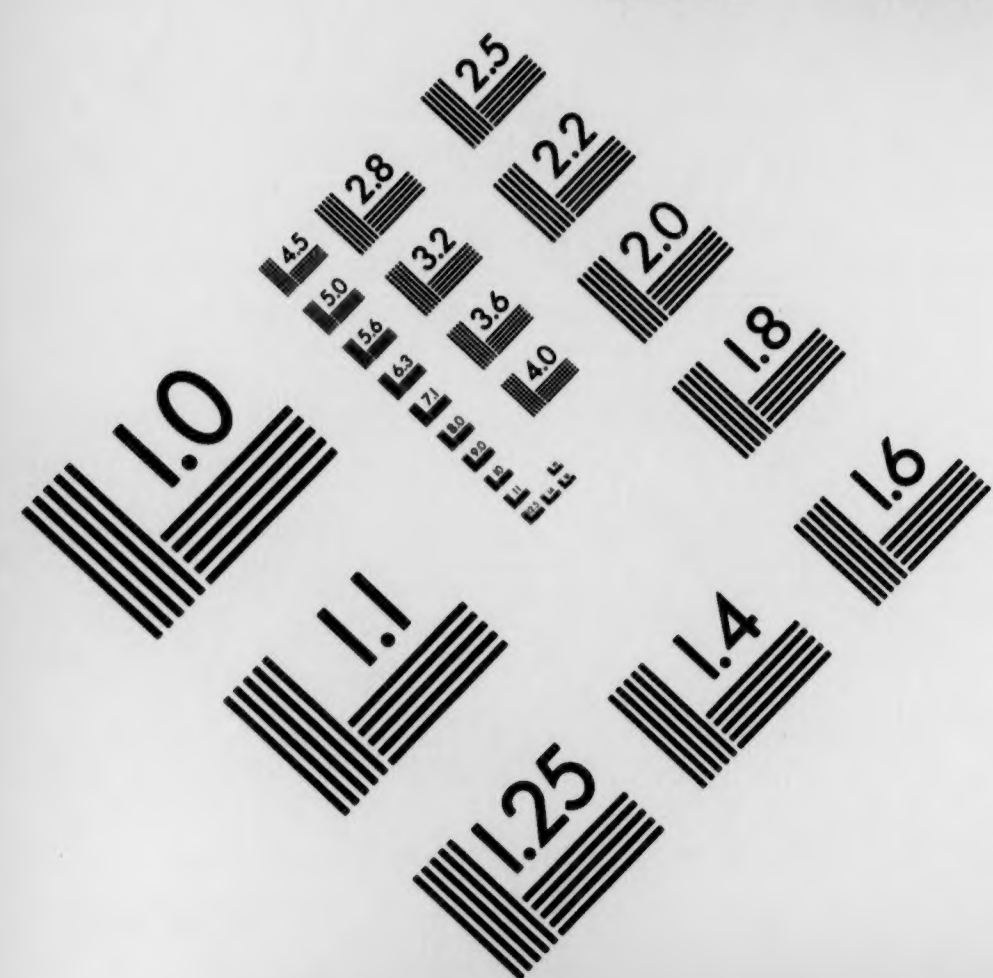

START

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 @ Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1915.25

**A Vayb ohn loshn, oder,
der unshuldiger korb'n.
Varsha, [19--?].**

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1915.25

A Vayb ohn loshn, oder, der unshuldiger korbn.
Varsha : Sh. Goldfarb, [19--?]
39 p. ; 25 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh
I. -- Unshuldiger korbn. II. Kobieta bez mowy. III. Poland-Warsaw

ID : NXYH04-B539
CALL #: /47413

CC: 9114

DCF: [HBR]

Reduction ratio

x10.0

א ווייב אהן לשון

א ד ע ר

דער אונשולדיגער קרבן

מעלאדראמע אין 3 אקטען.

פערלאג ש. גאלדפארב, ווארשא, דזיקא 31.

פרייז 1 זלאטע

ווארשא

1 9 2 7

2/47413

א ווייב אהן לשון

אדער

דער אונשוילדיגער קרבן

מערדראמע אין 3 אקטען.

פערקאנש. נאנדפארב. ווארשא. דזיקא 31.

געזעצט ביי א רעזענסטין, ווארשא, נאָוויגאר-קא 14.

2/47413

פערזאנען

אברהם ערליך: (א סוחר)
 אסתר'ל: (זיין טאכטער)
 שליאמקע: (זיין עלטערער ברודער)
 גענערעל: (שליאמקעס 2-טע ווייב)
 מאקס: (שליאמקעס זון פון דער ערשטער פרוי)
 פאלי: (גענערעלס טאכטער פון 1-טען מאן)
 ד"ר יאקאבי:
 יאזעף: (זיין זון)
 ר' מענדעלע: (אברהם'ס שוויגער פאטער)
 א דינער בא אברהם.
 אלע 3 זקטען האנדעלט זיך אין אמעריקא

ערשטער אקט

די בינע שטעלט פאר א רויך צומעראן מיטען די טיהר איז א שוין
 בען טוהר. שוין מעבעל. אויף דער פונע איז דא שליאמקע
 און גענערעל. (קומען פון גאס אויסגעפוצט).

שליאמקע: נו, פרעג איך דיר אליין גענערעל מיין
 ברודערס איינציג אויג אין קאפ זיין טהייער בת יחידהלע אסתר'ל
 היינט איז איהר גבורטסטאג און אויף אזא שמחה דארפען מיר
 קומען אזוי שפעט, פע שיים מייסעלעך.
 גענערעל: האסטו געזאלט פריהער פארטיג ווערען.
 שליאמקע: איך גארז איך בין פון אינדערפריה אן
 פערטיג דו אבער האסט דיר אנגעהויבען צו פוצען און אנצו
 שפיגלען אהן אן עק אין אהן א פרעג נאך אמאהל א קוק
 אין שפיגעל און הייטער אמאהל א קוק אין שפיגעל עס איז
 גאר נישט מעגלעך געווען דיר אפצורייסען פון דעם שפיגעל.
 גענערעל: וואס דען וואלטו געוואלט? דו קייט אין
 זאל געהן ווי א קוק יודענע אזוי ווי אמאהל אין אונזער אלטער
 היים אין יוראפ. דא זענען מיר. און דו מיינסט אז איך בין אין
 יוראפ. דא בין איך א לייד.
 שליאמקע: איי א קלאג צו קאלומבוס'ן וואס פון מיין
 ווייב איז דא געווארען (זי קוקט און בייטעל) וואס קוקט זי אלץ
 דארט אין בייטעל (נעהט צו קוקט) כא-כא-כא, א שפיגעלע
 און זי האלט זיך איין שפיגלען אלטע שקאפע וועמען ווילסטו
 געפעלען?
 גענערעל: וואס די האסט קיין עלטערס פון מיר
 נישט געזעהן.
 יאזעף (ערשוינט בעמעקט זי נישט) דערקענט איהם.
 שליאמקע: שור, דאס איז דאך יאזעף דער זון פונם
 ד"ר יאקאבי.
 גענערעל: ער איז שוין אויך א דאקטאר-און-א
 שליאמקע: ד"ר בן ד"ר און עס איז א סברא, אז
 ער און אסתר'ל האבען זיך נישט פייגד.

יאזעף: (בעמערקט זיי) גוד איוויג
 ביי דע: א גוטען איוויג
 יאזעף: אויף אייעם גאט מיסטייקינג — אויב אין
 האב קיין אירטהום.
 גענענדל: געווער מיין דאקטער אייקען ענגעליש.
 שליאמקע: א געכטיגער טאג רעד מאמע לשון וועל
 איך דיך פערשטעהן.
 יאזעף: מיר האבען זיך שוין אפאר מאל בעגעגענט.
 שליאמקע: איך בין דאך שליאמקע אסתרלס אנקעל
 גענענדל: ען איי עם די ענט.
 יאזעף: (נעהמט שליאמקעס האנט) איי עם גלעד טי ביטוי
 שליאמקע: גישטא פארוואס.
 יאזעף: ויצט, איך וויל מיט אייך עפנים רעדען.
 שליאמקע: וועסט אונז מוחל זיין יאזעף מיר הא
 בען אסתרל'ן נישט אפגעגעבען מיט צו איהר היינטיגען — צו
 איהר היינטיגען — ווי הייסט עס אויף היגען לשון?
 גענענדל: בורסדע גרינהארן, א ווארט ענגעליש קען
 ער נאך ניט ספיקן בורסדע הייסט דאס.
 יאזעף: איהר ווילט געוויס זאגען בורסה דער היינט
 איז אסתרל'ס געבורטסטאג, און איך וויל איך בעטען איהר
 זאלט זי יעצט נישט שטערען.
 שליאמקע: פארוואס זשע?
 גענענדל: וואסוע איז א מעדער?
 יאזעף: גראהע יעצט רעדט זי מיט איהר פאטער זעהר וויכטיגעס.
 שליאמקע: גנאמנות איך שטויס מיך אן!
 גענענדל: איך אויך אבעטשי אניקל.
 שליאמקע: פון דיר מיט איהר הא? געטראפען? אזוי
 חייט האלט עס שוין מיט אייך וועלען מיר נאך אפשר האבען
 א האנדשלאג היינט ביינאכט?
 יאזעף: סארוואס ויצט איהר נישטו (אדע וועזען זיך).
 שליאמקע: טהעקו מאטש טייטס הערסטו יאזעף —
 זאל איך האבען אזא יאהר וואס פאר א פלה דו האסט זיך

אויסגעזוכט. אבער אסתרל' האט זיך אויך אין דיר נישט אפגע-
 נארט, יאזעף א ניין, דו ביסט נישט גרוגו וואס איך זאג דיר דו
 וויפיל מאל פלעג איך דיך ארומטראגען זיי מוחל — אהן
 תחתונים?
 גענענדל: וואס רעדסטו פון אזעלכע גארישע רייד
 רעד בעסער פון ביזנעס.
 יאזעף: ווי גייט עס אייך דא? שליאמקע?
 שליאמקע: נישט צו פערזינדיגען, דאָרט אין דער-
 היים בין איך נישט מעהר געווען ווי אַנאָרימער שמש.
 יאזעף: און דא?
 שליאמקע: (שטאַלן) דאָ האָב איך מיך ב'ה ארויפגעארבייט.
 יאזעף: וואָס איז דאָ אייער ביזנעס?
 גענענדל: ווען מיר זענען געקומען אהער האָבען מיר
 געוואוינט אויפן ערשטען פלאַר יעצט וואוינען מיר אויף דעם
 1-טען שטאָק.
 שליאמקע: דא בין איך געוואָרען א ריעל עסטייטניק.
 יאזעף: א ריעל עסטייטניק?
 שליאמקע: אזוי ווי דו קוקסט מיך אָן בין איך א
 ריעל עסטייטניק פון 3 ציעמענטאָוע גרויסע הייזער בין איך.
 יאזעף: דעלאנדלארדי?
 שליאמקע: ניין דער לאנדלארז איז אַנאָדערער
 אָבער איך בין דער הויז קיפער.
 יאזעף: (קלאפט אים אן דו פלוצעם) דעהט איז אָבער
 גוד דושאיק.
 גענענדל: זעה נאָר שליאמקע אונזערע קינדער זענען
 אויך דאָ. אָט געהען זיי דאָרט ביידע.
 יאזעף: אייערע קינדער? ווער זענען זיי?
 שליאמקע: יענער יונגערמאן דאָרט איז מיי זון.
 גענענדל: און דאס יונגע שעהנע ווייבעלע? נעבעך
 איהם איז מיין.
 שליאמקע: פערשטעהסטו מיר איז גאנץ פשוט ווען
 איר האָב חתונה געהאַט מיט גענענדל נישט פאר אייך געדאכט

בין איך געווען אנאלמן און זי אנאלמנה.
 געענדעל; יעס ד'ר, מיר זענען א סעקאנדע הענדיג
 מאיר א פאר פאלק.
 שליאמקע; איך האב געהאט א זון פון מיין ערשט
 ווייב.
 געענדעל; און מיר איז געבליבען א טאכטער פון מיין
 ערשטען מאן.
 שליאמקע; און מעשה שטן - האבען זיי זיך לייעב
 בעקומען און אצינד זענען זיי מאן און ווייב.
 געענדעל; מעשה שט? מהותן מיינערן פארוואס
 זאגסטו מעשה שטן לעבען אפשר אונזערע קינדערלעך נישט גליק-
 לעך צייט זיי זענען פעהייראט?
 שליאמקע; ווען דער זיגער וועט שלאגען 10 וועט
 ווערען 24 שעה.
 געענדעל; איך בין היינט בא טאג ביי זיי געווען.
 ווי דאס הארץ איז מיר איבערגאנגען מיט וואס פאר א זיסע
 צוקערדיקע נעמען ער רופט זי דארלינג זי ענטפערט אים אויף
 אלדינג מיט איהרע 10 פינגער.
 יאזעף; מיט די פינגער ענטפערט זי איהם
 געענדעל; (מיט טרעהרען) ווייל זי קען איהם נישט
 ענטפערען מיט דער צונג מוז זי געבען רעדען מיט די פי-
 גער.
 יאזעף; איז זי שטימ?
 געענדעל; יעס וועה דער מאמען.
 יאזעף; געבוירען שטום?
 געענדעל; חלילה פון שרעק האט זי דאס לשון פער-
 לורען. שוין א מעשה פון 10 יאהר.
 שליאמקע; אט קומען זיי ביידע אהער.
 (מאקס און פאל קומען אריין געארעמט.)
 מאקס; האללע פאפא, האללא שוויגער מאמע (קישען זיך).
 פאלי; (בעגרייבט זיך אויף שטום לשון). העלע מיעל-מע
 מע (קישט)

שליאמקע; (שטעלט סאך) ד'ר יאזעף יאקאבי דער
 זון פון יענעם בערימטען יאזעף יאקאבי פון וועלכען איך האב
 דיר שוין א סך מאהל דערצעהלט - מיין זון מאקס, (יאזעף
 מאקס, בעגרייבט)
 שליאמקע; מיין שוויגער טאכטער פאלי אהן לשון.
 יאזעף; זייט ווען האט איהר די שפראכע פערלירען?
 פאלי; (חיוט מוט די 10 ס'נער)
 געענדעל; ד'ר, איר פערשטייט וואס זי מיינט? איך
 רעד שוין פאר איהר אויך (יאזעף חנקט איהר צו שוויגען)
 שליאמקע; מ'האט דאך דיר שוין איינמאהל געבען
 טען זאלסט נישט זיין קיין איבערזעצערקע
 יאזעף; פון וואס איז דאס אייך געקומען? (פאלי מיט-
 קורט שרעק).
 געענדעל; ד'ר איהר פערשטעהט וואס זי -
 שליאמקע; שטיל...
 יאזעף; וואלט איהר געוואלט חידער אייער שפרא-
 כע בעקומען?
 פאלי; טאגט פאר פרייד און קישט אים די הענד.
 מאקס; ה' ד'ר, איז נאך פילייכט מעגלעך אז מיין
 ווייבעלע זאל קאנען רעדען?
 געענדעל; ד'ר, מאכט זי כאטש אז זי זאל קאנען
 אפיסעל רעדען כאטש אזוי ווי איך (אב)
 יאזעף; גלייך ווי איהר.
 אלע; אהו וואס רעדט איהר.
 יאזעף; זייט אזוי גוט קומט מיט מיר אריין אין 2-
 טען צימער און איך וועל אייך בעטראכטען (אב מוט פאלי) מאקס
 זייל אויך נאך).
 שליאמקע; (האלט אים צוריק) קום אהער אויף א מי-
 גוט מיין זון וואס קאכסטו ארום פאר פרייד.
 מאקס; פארוואס האלטסטו מיך צוריק? און דא ער-
 קלעהר מיר פאפא די אורזאכען וועהרענד מיר אלע פעהען זיך
 אזוי פון דעם דאקטערס גוטע בשורה ביסטו איינער אזוי קאלט?

שליאמקע: טאקע דערפאר האב איך דין צוריקגע-
רופען מיט דיר דאריבער צו רעדען געדענקסטו מיין קינד
ווען דו האסט מיר געזאגט אז נאר זי ווילסטו פאר דיין פרוי
און נישט קיין אנדערע געדענקסטו ווי אזוי איך האב מיך
תחילה שטארק דערשלאקען.

מאקס: דערשלאקען?

שליאמקע: יא, יא, דערשלאקען? ווייל זי איז דאך
געווענדעלס טאכטער מעג איך דאך מירא האבען אז די טאכטער
זאל הלילה נישט זיין דאס צו דיר, וואס איהר סאמע איז צו
מיר.

מאקס: אבער פאפא!

שליאמקע: ווארט מיין קינד, לאז מיך ענדיגען פיג-
דעסטוועגען בין איך דיר נישט געשטאנען אין וועג ווייל איך
האב געזעהן, אז איהר שעהן פנימ'ל האט דין ווי פערשישט.
מאקס: אה פאפא, אזוי ווי איך קען זי, זי בעזיצט
דאך אלע גוטע מעלות נאך ליידער דעם איינציגען חסרון
וואס עס פעהלט איהר נעבען דאס לשון.

שליאמקע: אה, אה, טאקי וועגען דעם וויל איך
אצינד מיט דיר רעדען הער-זשע מיך אויס, די אלע מעלות
וואס דו וועסט אצינד אין איהר, זיי האבען ביי מיר אזא
ווערט ווי דער שני של פסח און גראד דאס וואס דו געפינסט
פאר א חסרון גראדע דאס איז ביי מיר די גרעסטע מעלה
עפעס א קלייניגקייט א ווייב אהן לשון! קען זיך דען א מאן
ווינשען א גרעסערען גליק ווי דאס? אדרבא, זאג אליין מיין
קינד קען דין דיין ווייב שעלטען גאנץ פריה אויסן נישטערען
מאגען? ניין. קען דיין ווייב רעדען רכילות און לשון הרע? ניין.
קען זי זיך מישען אין פרעמדע געשעפטען? ניין. אבער קען
זי האלטען א סוד? יא, יא, נא איז נישט אזא חייב א ברכה
פון גאט?

מאקס: אה פאפא, וואס זאל איך זאגען דאס איז ביי מיר
די גרעסטע שמחה.

שליאמקע: איך געה אריין אפשר וועל איך קענען

8

קאליע מאכען (אב).

מאקס: וואס זאל איך טהון אז איך האב לייב די
חייבער. זיגט דאס קאפלעט, ד: חייבער.

נאך דו חייבער (אב). צווייטער אברהם, אסתר'ל

אברהם: יעצט מיין אסתר'ל, קאנען מיר ווייטער
רעדען, דא וועלען מיר נישט אימער נעשטערט ווערען אזוי ווי
דאָרט, אלזא מיין קינד, ערשט ענטפער מיר, זייט ווען קענסטו
דיך מיט יוזעפן?

אסתר: שוין זייט א יאהר פאפא.

אברהם: און אזא לאנגע צייט האָסטו עס געהאלטען
פון מיר פערבארגען?

אסתר: איך האב אנפאנגט נישט געהאט וואס דיר צו
דערצעהלען, פאפא מיר זענען נישט מעהר געווען ווי גוט בע-
פריינדעט, ערשט מיט דער צייט-האָבען מיר עס ביידע ענטדעקט.
אברהם: ענטדעקט? וועלכע ענטדעקונג האָט איהר
ביידע געמאכט?

אסתר: (פערשעהמט) ווי לייב מיר האָבען זיך ביידע,
פערצייהע מיר פאפא, פערצייהע מיר.

אברהם: וואס זאל איך דיר פערצייהען?

אסתר: מיין אונדאקבארקייט צו דיר.

אברהם: וואס מיינסטו, אסתר'ל?

אסתר: ווייסטו עס פאפא? אז איידער איך האב יא-
זעפן קענען געלערנט בין איך געווען פעסט ענטשלאסען נישט
אין מיין לעבען צו הייראטען.

אברהם: נישט אין דיין לעבען צו הייראטען, פארוואס?
אסתר: אום שטענדיג צו זיין מיט דיר, מיין גוטער
פאפא, ווי אזוי דען אנדערש קען איך דיר אַבדאנקען פאר
דיינע גרויסע אָפפער וואס דו האָסט מיר געבראכט! אה פאפא,
מיין ליעבער גוטער פאפא, וויפיעל האָסטו געמוזט ליידען, ווי-
פיעל שווערע ביטערע זאָרגען האָסטו געמוזט אויסשטעהן וואס
דו ביסט אזוי אלט געוואָרען פאר דער צייט - פאפעלע ווי
אלט ביסטו געווען ווען דו האָסט פארלוירען מיין מאמע?

אברהם: (דערשראקען) א קעגען וואָס פרעגסטו עס מיין קינד?

אסתר: קוים עטליכע און דרייסיג יאָהר, נישט וואהר פאפא? און דאָך האָסטו נישט ווידער געהייראטעט אים מיך צו געבען. פאר קיין שטיעפמוטער. און ווען דער צופאל האָט מיך צוזאמענגעפיהרט מיט יאזעף, און איך האָב איהם קענען געלערנט אלס אנדערעלען מאן, האָב איך איהם געווירדיגט אלעס מיין פריינד. אָבער נישט מעהר, עס איז מיר אפילו אין טרוים נישט איינגעפאלען, אזא מיט דער צייט, וועט זיך אין מיר ענט-וויקלען אזא געפיהל וואס איז מיר ביז יעצט געווען פרעמד, און יעצט — יעצט פיהל איך אז איך וואָלט אהן איהם נישט געקאנט לעבען פערצייה עס מיר פאפא, איך בין נישט שולדיג, די לעבע איז שטארקער פון מיר פערצייה עס מיר פאפא.

אברהם: פערצייהען זאָל איך דיר? קינד מיינס, ער-ווארטעט האָב איך עס, דעם יונגען דור געהערט די צוקונפט, דער אַלטער דור געהערט שוין צו דער פערגאנגענהייט אזוי איז דאָס לעבען. דור הולך ודור באה. אָבער יעצט זאָג מיר אסתר, האָסטו איהם וועניגסטענס גוט קענען געלערנט? ביסטו איבערצייגט אז ער לעבעט דיר אזוי ווי דו ביסט ווערט גע-לעבעט צו ווערען?

אסתר: אה יעסן פאפא, איך בין עס פאלקאם איבער-צייגט.

אברהם: וועל, קינד מיינס, דיין פאפא וויל דאָך גע-וויס נישט עטוואָס אנדערש ווי נאָר דיין גליק.

אסתר: און דו זאָגסט יא, פאפא?
אברהם: נאָך אַ קליין ביסעלע געדולד, מיין אסתר, פערגעס נישט אז יאזעף האָט אויך אַ פאָטער און מען דארף דאָך אויך אים פרענען.

יאזעף: (קימט אויפגערענט)

יאזעף: ענטשולדיגט וואָס איך שטער איך אייך.

אסתר: יאזעף!

אברהם: אזוי אויפגערענט

יאזעף: מיין פאפא קומט באלד אהער, ער האָט דורך

א צופאל אלעס ערפאהרען.
אברהם: וואָס האָט ער ערפאהרען?
יאזעף: אסתר, האָט דאָך אייך וואהרשיינליך דערצעהלט פון —

אברהם: זיי דאָך נישט אזוי אויפגערענט.

אסתר: יאזעף, מיין פאפא ווייסט שוין אלעס.

יאזעף: יעס, וועלד?

אסתר: אַללרײט.

יאזעף: (וויל זי אומארמען) אסתר!

אברהם: (כאפט איהם) ווארט נאָך אַביסעלע, האָסט

דאָך אָנגעפאנגען צו דערצעהלען פון דיין פאָטער —

יאזעף: יעס, אלזאָ מיין פאָטער ווייסט יעצט אלעס.

אברהם: און וואָס האָט ער דיר געזענט פערט?

יאזעף: אז ער קומט אהער זאָפאָרט.

אסתר: פאר וואָס שרעקט זיך מיר דאָס האַרץ?

יאזעף: מיר נישט, זאָל ער נאָר זעהן מיין אסתר.

שליאַמקע: אברהם'לע, ברודער, גיכער קום אריין אהין.

אברהם: וואָס איז?

שליאַמקע: אַ זעלטענער גאסט איז צו דיר גע-קומען, יאזעף'ס פאטער דער דיר יאָקאָבי.

אברהם: שוין דאָ קומט קינדערלעך (אַב מיט שליאַמקע)

יאזעף: (פיהרט אסתר) קיין מוטה פערלירען אסתר, אסתר'ל גלויב עס מיר נאָך היינט ביי נאכט וויל איך דיר

פאַרשטעלען פאר אלע אַלס מיין צוקונפטיגע פרוי.

אסתר: (וויינט אויף ווען האָלד) יאזעף, ווי לעבט איך

האָב דיר!

יאזעף: און פארוואָס זעה איך טרעהרען אין דיניע

אויגען? אסתר'ל!

אסתר: עס איז דער געדאַנק וועגען מיין פאָטער, אַך

יאזעף, איך קען עס דיר מיט ווערטער נישט אויסדריקען וואָס

ער איז מיר, ער איז מיר נישט נאָר פאָטער, ער איז מיר

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

אַלעס, אַלעס, ער איז מיין גאָט, יאזעף, ווען איך האָב איהם

פריהער דערצעהלט פון אונזער ליעבע האב איך געזעהן טרעה
רען אין זיינע אויגען, ווייל זיין אסתר'ל מוז אים פערלעזען.

יא זעף: אה ניין אסתר'ל! קיינמאל וועסטו איהם נישט
פערלעזען. צוזאמען בלייבען מיר אויך נאך אונזער חתונה
צוזאמען מיט אונזערע ביידע עלטערען. אלע צוזאמען, א
גליקליכע פאמיליע. (ביידע זעבן). אברהם. ד"ר יאקאבי.
אברהם: טויענד מאל מאל חילקאמען אין מיין הויז
אלטער פריינד, זיצט! (וועצן זיך) איז דאס נישט מערקוירדיג
אין אונזער אלטע היים אין יוראפ זענען מיר דאך ביידע גע-
ווען די בעסטע אינטימסטע פריינד. און דאך אין ניו יארק
וויפיל יאהר זענען מיר שוין ביידע דא אין דער זעלבען
שטאט. און דאך איז דאס ערשטע מאל וואס איך זעה מיין
אלטען ליעבען פריינד.

ד"ר: ווי פערעלטערט איהר זענט געווארען אין די
15 יאהר.

אברהם: וואונדערט עס אייך ח' דירז בין איך נישט
איינענשטארק וואס איך בין נאך איבערהויפט געבליבען לעבען?
אבער לאמיר נישט רעדען יעצט פון דער טרויעריגער פערגאנג-
גענהייט. פון אונזערע קינדער לאמיר יעצט רעדען. איהר ווייסט
דאך שוין —

ד"ר: יא. און איך בין דארום געקומען מיט אייך
דאריבער צו רעדען.

אברהם: האט איהר געזעהן מיין אסתר'ל?
ד"ר: יא, זי איז א נאנץ היבשעט מעדען.

אברהם: איך וואלט געוואונשען איהר וואלט זי קענען
לערנען.

ד"ר: איך גלויב עס אייך אז זי איז א גערעכטע
קינד, אבער —

אברהם: אבער? —
ד"ר: וועלל, מיין זון איז נאך צו יונג אום צו דעג-
קען פון חיראטהען.

אברהם: נו, מיט דעם הייראטהען האט עס נאך
12

צייט, זיי קענען נאך ווארטען.

ד"ר: מיין זון האט ערשט נישט לאנג געקומען זיין
דיפלאם. זיין קאריערע האט ער ערשט אנגעפאנגען, און איך וויל
נישט אז ער זאל יעצט אן עטוואס אנדערס דענקען ווי נאך
אן דער וויסענשאפט, צו וועלכער ער האט זיך געווידמעט.
אברהם: (קוקט אויף איהם פארשער). ה' ד"ר, אין דעם
טאן פון אייערע רעד דערקען איך אז עס איז נאך אנאויס-
רייד. דעם אמת וואנט מיר ה' ד"ר, איהר ווילט נישט דעם
שידוך?

אברהם: (ניט א ציטער) און די אורזאכע?
ד"ר: איהר דארפט נישט פרעגען. איהר ווייסט עס
אליין. (פויג) עס טהוט מיר אנגעהייסע לייך וואס איהר צווינגט
מיר אייך צו דערמאנען אייער פאמיליענטראגעדיע פון פאר
15 יאהר.

אברהם: אבער ה' ד"ר, איהר זענט דאך דאמאלס
דערביי געווען ווען איך בין געשטאנען פאר א געריכט. איהר
האט דאמאלס געהערט דעם ווערדיקט פון דער דושרע, אלע
12 געשוואוירענע זענען געווען אייניג אז די שרעקנסט האט,
וואס איך בין דאמאלס בעגאנגען איז געווען אין א מאמענט
פון שגעון. און זיי האבען מיר פרייגעשפראכען.

ד"ר: יא עס איז אמת, דאס געריכט האט אייך פריי-
געשפראכען אבער וואנט מיר די ווארהייט, האט אייער
געוויסען אייך אויך פרייגעשפראכען?

אברהם: און איהר הערר ד"ר איהר, מיין לאנג יעה-
ריגער הויזפריינד, איהר קענט מיר אזעלכע פראגען שטעלען?
פערזעצט אייך אין מיין לאגע, ווי אזוי וואלט איהר דאן גע-
האנדעלט?

ד"ר. (טילדערענר) ווייסט אייער אסתר די ווארהייט?
אברהם: אה, ניין, ניין, און זי זאל עס אויך
נישט דערפאהרען פאר איהר הייסט עס אז איהר מאמע האט
דורך אן עקסידענט איהר לעבען פערלעזט, און איך האב זי
ערצויגען און דעם גלויבען אז איהר מאמע איז געווען די
15

בעסטע און די עהרליכסטע פרוי אין דער וועלט, זעהט איהר
ה. ד"ר?

ד"ר. דאָס איז דאָך דאָס בילד פון אייער פרוי.
אברהם: יא צופעליג האָט אסתר'ל געפונען אַ בילד
סון איהר מאמען וואָס איז אהן מיין וויסען נאָך צוריקגעבלי-
בען. וואָס איך פיהל. וויפיעל איך לייד, דאָס קען איך אייך
מיט ווערטער נישט איבערגעבען:

ד"ר: (קוקט אויף זייער שטעהט אויף) היי איך בעדויער
אייך, מיין פריינד.

אברהם: איהר געהט שוין ה. ד"ר?
ד"ר. איהר פערשטעהט דאָך אליין ווי טהייער עס
איז די צייט ביי א ד"ר.

אברהם: אבער ווען עס האנדעלט זיך וועגען אונזע-
רע קינדער, דאָרט שטעהען זיי ביידע און ווארטען מיט אונ-
געדולד אויף אייער אנטווארט.

ד"ר: עס טהוט מיר זעהר לייד דאָס נאָך אַמאָל
צו זאָגען, איך וועל מיין ווען נישט ערלויבען מיט אייער טאכ-
טער צו הייראטען.

אברהם: (צוטערענר) בין איך אין וועג פון מיין קינדס
גליק?

ד"ר: ניין.
אברהם: ווער דען? (ד"ר צייגט אויפן בילד) איהר מאמע?
ד"ר: דאָס וואס מיין פאטער האט מיך געלערנט דאָס
ווייל איך מיין ווען לערנען, ווען א יונגערמאן וויל הייראטען
אַ מעדכען זאל ער נאכפארשען דעם כאראקטער אין די
אויפפירונג פון די מוטער, דען אַזוי איז עס מייסטענטיילס,
ווי די מוטער אַזוי איז די טאכטער.

אברהם: אבער מיין אסתר'ל איז נישט ערצויגען גע-
ווארען פון איהר מאמען.

ד"ר: מיין פאטער איז פעסט, עס טהוט מיר לייד
אבער איך קען נישט אנדערש האנדלען. גוט נאכט (צב).

אברהם: (ברעכט צוזאמען) מיין קינד, מיין ארים קינד,

פארוואָס מוזסטו ליידען פאַר דיין מאמעס זינד (לאנגע סצענע פון
ער פאלט צו צום טיש) אויפטריוט שליאמקע דערשראָקען

שליאמקע: אברהם'לע, ברודער, וואס איז דא געווען
דער אלטער דיר האט דארטען מיט זיין ווען עפעס שטילער-
הייט געטענה'ט דער אלטער האָט זיך ווי געבייזערט און דער
יונגער האט כמעט ווי געוויינט, און דער סוף איז געווען אַז
דער אלטער האט דעם יונגען כמעט מיט געוואלד מיט אים
מיטגענומען, און אסתר'ל—דו זאלסט זי אנקוקען—אבער ברו-
דער, דאכט זיך, דו הערסט גארנישט וואס איך דערצעהל דיר,
אה, אט, קומט אסתר'ל אהער ווי דערשראָקען זי זעהט געבען
אויס (אויפטריוט אסתר) י איך וועל אייך לאזען ביידע אליין. (צב)
אסתר: פאפא וואס האסטו דא גערעדט מיט יאזעפס
פאטער?

אברהם: (צערטעלט זי) זיי נישט אויפגערעגט קינד
מיינס.

אסתר: ווען יאזעפס פאטער האָט זיך מיט מיר גע-
זעגענט האָט ער אין מיינע אויגען געלעזען דאָס וואָס איך וויל
וויסען. און זיין ענטפער איז געווען אז דו וועסט מיר אלעס
ערקלערען. (פויע)

אברהם: אלעס וואָס איך קען דיר זאָגען איז אַז
ער איז, דאָגעגען, ער וויל נישט דעם שידוך איך קען דאָך איהם
נישט צו נגען אַז ער וויל נישט.

אסתר: פאַר וואָס? ער האָט דאָך דיר וואהרשיינליך
געזאָגט די אורזאכע פאַר וואָס ער וויל מיך נישט... פאפא,
איך האָב דאָך אויך אַ רעכט צו וויסען פארוואָס מען וואָרפט
זיך מיט מיר.

אסתר: איך בין פאַר איהם צו אַריינס
אברהם: וואָס רעדסטו?

אסתר: ניין? אלזא נישט אין געלד געהט עס? וואָס
דען? האָט מען איהם פילייכט דערצעהלט עטוואָס שלעכטס אי-
בער פֿיין אויפפירונג פאַר וואָס וואָס האָסטו מיך נישט פערטהיי-
דיגט? גיין דאָס אויך נישט? פארוואָס דען? איך בין דאך נישט

קיינ קריפעל איך בין דאך נישט העסליך יאזעף האָט מיך ליעב.
און ווען זיין פאָטער וויל מיך נישט איז דאָך דאָס נישט אהנע
אורזאָכע.

אברהם: אָבער קינד מיינס, וואָס ביסטו אזוי אויסער
דיר; יאזעף איז דאָך נישט דער איינציגער יונגערמאָן.
אסתר: יאָ פאפא, יאָ, פאָר מיר איז ער דער איינ-
ציגער אויף דער וועלט, און ווען מען רויבט איהם פון מיר
אזעק רויבט מען פון מיר אזעק דאָס לעבען, איך וויל ווי-
סען פאָר האָט פאָר וועלכע זינד קומט עס מיר.
אברהם: אוי, ווען דו זאָלסט וויסען ווי וועה עס
טהוט מיר דינע טרעהרען.
אסתר: איך זאָל נישט וויינען ווען דאָס האָרץ ווערט
אין מיר צוריסען.

אברהם: אסתר! קינד מיינס, זיי שטאַרק, זיי מוטיג.
אסתר: (וויינט דו אוינען) אלרייט פאפא, ווען דו ווילסט
מיר נישט ענטפערן דאן זאָל עס יאזעףס פאָטער מיר ערקלערען.
אברהם: ניין ניין קינד מיינס וואָס ווילסטו טהוון
דו וועסט דיר נאָר ערנידעריגען און דיין מיה וועט זיך גוצלאָן.
אסתר: דאָס וועל איך זעהן.

אברהם: גלויבסטו עס נישט דיין פאָטער ווען ער
זאָגט עס דיר? (קישט זי) אסתר! קינדעניו הייסטו נישט הי גערן
איך וואָלט מיך פאָר דיר אויפגעפאָפערט? אָבער דאָ בין איך
מאכטלאָז נאָר טרייסטען קען איך דיר, אָבער העלפען קען איך
דיר נישט.

אסתר: ניין, פאפא, נישט טרייסט-ווערטער קענען מיר
צופרידענשטעלען, נאָר די וואָרהייט פערלאנג איך צו הערען,
די וואָרהייט פאפא, וואָס פאָר א געהיימניס בעהאַלטסטו פון
מיר? פאפא, איינער פון אונז ביידע איז די אורזאָכע פון
דער שטערונג, איינער פון אונז איז דער שולדיגער, ווער?
אברהם: נישט דו, נישט דו.

אסתר: אלזאָ דו פאפא... (ער שאַקלט מיט'ן קאָפּ יא-
פערצייה עס מיר פאפא, וואָס איך האָב פון דיר אַרויסגעצוואנגן.)
16

גען דאס וואָרט געגען מיין ווילען האָב איך דיר אזוי וועה
געטחון, אָבער דאָס זאָג איך דיר, אין איך שווער עס דיר
הייליג, אז וועלכע שולד דו האָסט אויף דיר וועלכע זינד
דו האָסט אין דיין לעבען בעגאנגען אין מיינע אויגען וועסטו
קיינמאָל נישט זיין שולדיג.

אברהם: שווייג אסתר! פאָר דיר וועל איך מעהר
שולדיג זיין ווי פאָר דער גאנצער וועלט.
אסתר: אה, ניין פאפא ניין, איך שווער עס דיר ביי
דעם הייליגן אנדענקען פון מיין מאמע, מיט וועלכע דו ביסט
געווען אזוי גליקליך.

אברהם: אה, שווייג! שווייג!
אסתר: פאפא, דיין קינד האָט דיר אייגענדיק ליעב
שעצט דיר, אכטעט דיר, און רעספעקטירט דיר, האָב פאָר דיין
קינד גיט קיין געהיימניס, ענדיג וואָס דו האָסט אנגע-
פאנגען, וועלכע שולד פלאָגט אזוי דיין געוויסענע (קניעט)
פאפא, אויף מיינע קניען וויל איך דיר אויסהערן, אין געפאָר
נאָך דו דערצהלסט עס מיר, האָב איך דיר שוין פערצייהעט.

אברהם: (פערצוהעלט) (שריט אויס פון בעס) אזעק פון
מיינע אויגען! אונדאנקבארעס קינדו (שלידערט זי פון זיך) היי-
דערט מאַהל האָב איך דיר געבעטען צו שווייגען, אין דו הערסט
נישט אויף מיר אזוי אַהן רחמנות צו קוועלען (לאנגע פויזע).
אסתר: (הויבט זיך לאנגזאַם אויף) דאָס איז דאָס ערשטע
מאָל אין מיין לעבן, אז מיין פאפא הויבט אויף זיין האנד
צו מיר, דאָס ערשטע מאל אין מיין לעבען.

אברהם: (דריקט זי שטורמיש צו זיין ברוסט) איך בין
משוגע, איך ווייס נישט וואָס איך טהו... אויז אויז פאָר וואָס קען
איך דיר נישט העלפען? אכתר! מיין אסתר! נאָר וואָס קען איך
דיר נישט העלפען? (אומארמונג, פאָזיציע) מען האָט מיר צושטערט
מיין פאמיליע גליק.

(איופטרירט גענערדע, שריאמקע, פאָלי, מאַקס)
שליאמקע: זוהנדעלע!
מאָקס: וואס איז שוין ווידער, פאפא?
17

שליא מקע: איך קען מיך נישט איינהאלטען, קינא
מיינס, איך וויל דיר נאך אמאל ווארנען... איבערלעג עס דיר,
נאך האסטו צייט!

מאקס: מאפא, גור ביי.
שליא מקע: ברוך דיין אמת. (אב טוט נענערלעך)
מאקס: פאלי דארלינג, באלד, באלד וועסטו שוין מיך
קענען זאגען מיט דיינע ליפעלאך „מאקס איך האב דיר ליעב“
(דעט)

ער: ביס מיך טהייער אונגעהייער.
זי: יא, יא, יא.

ער: שטילע טייבעל, מיין זיס ווייבעל.
זי: יא, יא, יא.

ער: באלד קומט פריידען, דו וועסט רעדען.
זי: יא, יא, יא.

ער: רעדען וויפיעל, נאר נישט צופיעל מיט א מאס,
קינדער שעהניקע האבען וועלען מיר

זי: יא, יא, יא.
ער: אויב נאר יונגלעך, מעג זיין אהן א שיעור

דו וועסט זיי וויעגען, א לעבען אויף דיר
זי: אהא! אהההההה....

ער:
זאלסטו מיר אין קיין זאך נישט שטערען

זי: אה! אה! אהההה....
ער: וואס ווילסטו הערען,

מייב מון א גיים, קום איך שפעט א היים
זאל ביי אונז קיין ראט ווערען.

זי: אה! אה! אה!
ער: ווילסטו איך זאל א פריזאנער ווערען?

יעצט ווערסטו שוין בייז, קעהרסט אוועק דיין פייט,
ענטפער מיר, רייך נישט מיך.

קענסטו רעדען, פאר וואס רעדסטו נישט.

ביסטו שטום, פארוואס זאגסטו נישט. (ווי נישט איהם א פאשט)
אה, דאס איז גערעדט.

פאלי דיער, זיי נישט ביין אויף מיר,
עקסקיוז מי דארלינג מיין, איך וועל זיין ביט אין פיינ,

וועסט צופריעדען זיין,
רעפרייז העפטי, נאר אימער העפטי.

נאר אימער גליקלעך לעבען.
קען אזא טרייע פאר

העפטי נאר אימער העפטי
נאר אימער מיט א שמייכעל, אויסלעבען אלע יאהר:

העפטי נאר אימער העפטי
נאר אימער זיך ענדזשאיען, טאנצען אין פרעהליך זיין.

ווען דו וועסט רעדען גוט און נישט צופיעל.
העפטי בין איך, ווייל איך ליעב דיר.

דו ביסט מיין (אב) (טאנצט).

פארהאנג

צווייטער אקט

(די זעלבע דעקאראציע)

מאקס: (ליגט אויף דעם זאפּע אנגעטוהן א קלער עס איז
פֿינעמער).

דינער: (נישט און פאלט אים) אוי א גנב א גנב א גנב
(ער מאכט ליכטיג, וועקט מאקסען) מאקס, מאקס ווי ארום קומט איהר

אונטער די זאפּע אין א פרעמדער שטוב?
מאקס: איך קום פרעגסטו איך האב זיך דאך געלייגט

אין בעט ווי ארום, קום איך אונטער דער זאפּע.
דינער: ווי ארום קומט איהר אין איין קלייד?

מאקס: איך ווייס ווי ארום איך ווייס אפילו נישט ווי
איך קום אהער מאקס ברענג מיר מיין מארנארקע פון מיין שטוב

דו לאכסט?

דינער: איך וויל, (ער ברענגט א סארנארקע) זיי האָבען
געמאכט א געוואלד מען זוכט דין ארום.

מאקס: דינער, אז מען וועט דין פרעגען, ווי איך בין
זאכט: זאגען אז דו וויסט נישט, וואָס דו לאכסט?
דינער: איך וויל (אָפּ).

מאקס: נא איך גיי איבערשרייבען איין בריף איך גיי
ביך אַראָפּוואַרען פון ציטען שטאָק וואָס טויג מיר מיין לעבען.
וואָס האָב איך נישט געהאַרט מיין טאטען ער האָט מיר נישט
געחייסען מאכען קיין אפּעראציע וואָס האָב איך געוואָלט פון
מיין לעבען (שרייבט).

שליאמקע: (קיסט) אַ כליעבען אָט ביסטו דאָך אַ גוט
מאָרגען דיר ווהנדעלע איך האָב דין קיום אַבגעזיכט
מאקס: (פערטוט אין ווין ברוך) אַ גוט מאָרגען דיר פא-
פא זיך.

שליאמקע: (וועצט זיך אַקענען איהם) פארוואס ויצטו
גאָר באַ מיין ברודער און נישט אין דיין היים האז
מאקס: (שרייבט, ענטפערט נישט)

שליאמקע: איך שטער דיר אוראי אין דיין אַרבעט
איך קען מיר אָבער נישט אייגעהאַלטען נאָך דאָס איינע ענטפער
מיר ווהנדעלע ביסט מיט דיין חייב געווען ביים דיר, האָט ער
איהר געפיקעט דאָס צינגעל? האָט זי צוריק בעקומען דאָס לשון האז
(מאקס וועצט) מאקסאלע פארוואס ענטפערסטו מיר נישט איך בין
דאָך שרעקלעך נייגעריג צו הערען קען שוין דיין חייב רעדען
מאקס: (וועצט) יא, (שרייבט וועטער)

שליאמקע: עפעס זעהר אַ קאלטער יא, איך פער-
שטעה דין נישט קינד מיינס. ערשט מיט אַ וואָך צוריק האָטו
געציטערט און געצאָפּעלט אז דיין חייב וואָל צוריק באקומען
דאָס לשון און אז גאט האט דיר אַזוי בעגליקט און דיין וואונד-
איו מקיים געוואָרען ענטפערסטו מיר אַזוי קורץ און אַזוי קאלט
"יא" (מאקס וועצט) איך פערשטעה דין נישט פנאמנות אנטשאט
צו טאנען און צו שפרינגען פאַר שמחה הער איך דין געבען
א ויפּז וואָסע, איו אפשר די אַפּעראציען נישט געראטען?

20

מאקס: (וועצט) נאָך מעהר ווי געראטען.
שליאמקע: האָט זי באלד נאך די אַפּעראציע אנגע-
הויבען צו רעדען?

מאקס: און האָט נאָר נישט אויסגעהערט.
שליאמקע: דערצעהל מיר אַלדינג מיין קינד, דו
זעהסט דאָך ווי נייגעריג איך בין
מאקס: פאפא פאַר וואָס האָב איך דין נישט גע-
פאָלגט?

שליאמקע: האז
מאקס: האָט מיר פריהער געפרעגט ווי איך קום
אָהער אין אַ פרעמד הויז צו שרייבען און נישט אין מיין איי-
גענע היים וויל איך בין פון מיין היים אַנטלאָפּען איך קען
נישט לענגער אויסהאַלטען... איך וויל שרייבען, זי רעדט, איך
ויל שלאָפען זי רעדט, אַ גאַנצען געהענדיגען טאָג טהוט זי נישט
עפעס אנדערש נאָר זי רעדט, אַפילו באַ נאכט דאכט זיך זי
שלאָפט, רעדט זי פון שלאָף.

שליאמקע: אַבגעהיט וואָל מען ווערען, פון וואָס
רעדט זי?

מאקס: פון וואָס נישט, קען מען זיך דען אָנגערענ-
קען וואָס זי רעדט? שטעל דיר פאַר אַ מיהל אין וועלכע די
הערנט נישט עפעס אנדערש ווי נאָר טיקע טאָקע, טיקע טאָקע,
שליאמקע: (וועצט) גענענדעלס טאָכטער.

מאקס: נעכטען ביי נאכט האָב איך אויסטען שפאצירט
אין גאס ביז זעהר שפעט וויל איך האָב געמיינט אז אַזוי
שפעט וועט זי שוין געוויס שלאָפען וועל איך אויך קענען
שלאָפען.

שליאמקע: נו.

מאקס: א נעכטיגער טאָג איך האָב נאָך ערגער גע-
מאכט ביז נעכטען האָט זי נאָר גערעדט, פון נעכטען אָן, האָט
זי אָנגעהויבען שרייען און צו קוויטשען.

שליאמקע: גענענדעלס טאָכטער.

מאקס: פאפא, דער דיר וואָס האָט זי געמאכט רעדען-
דיג האָט נישט געוואָלט נעהמען קיין געלד באַ מיר וויל עס

איז מן דער משפחה ווייסט וואס איך האב צינד ברעה צו טהון.

שליאמקע. וואסזשע:

מאקס. איך וועל אויסזוכען א פראפעסאר און איך וועל איהם אוועקגעבען וואס איך פערמאג או ער זאל די ווי דער מאכען שטום.

שליאמקע. טאקי, איז זעהנדיגע ווען דו זאלסט מיר וועלען טהון א טובה. מאקס. נג.

שליאמקע. ווען דו וועסט געהן צום פראפעסאר געם מיט מיין ווייב לאמיר מאכען ביידע ווייבער שטום (אב).

מאקס. וואס זאל איך טהון עס קאן מיר קיינער נישט העלפען נאר דו ליבער גאט דו ביזט דאך עפעס מיין פשעציעל, מאך זי שטום.

קופלעט. מאך זי שטום.

I

א יונגער מאן א שיינער, ער איז א יונג מיט ביינער

פארליבט זיך אין א מידל גאר

ער האט חתונה נישט לאנג

און עס טוט אים שוין זייער באנג

ס'איז אים ביטער זיינע יאהר

מיטן ווייב לעבט ער בשלום

ס'איז אבער נאך אין הלום

ווייל ער האט ביי זיך אין שטוב די שוויגער

זי מאכט פריאטקעס קריגערי

ס'איז אים אך און ווי

זי מאכט אים זיין לעבן ביטער

וואו ער גייט און וואו ער שטייט

איז נאך זיין געבעט

רעפריין: ליבער גאט ליבער גאט מאך זי שטום

זאל זי האבען ליבער כאטש דעם אייגענעם מוט

ווען די שוויגער זאל שטום זיין

וואלט מיר געווען וואויל און ס'יין
מאך זי שטום מיט דעם מום זאל זי זיין (בס)

II

אונזערע בונדיסטן און ארטאדאקסען

געפעלט נישט באלפורס פלאן

זיי ווילען קיין אייגען לאנד

נאך טאפען דא א וואנט

אט דאס ווילען זיי

פון אוניווערזיטעט - זיי הערען

טוט זיי נישט גוט ווערען

זיי לאכען זיך אויס פון דעם

די גאנצע וועלט זיך פרייד

פאר זיי איז דאס אבער לייד

יודען דארפען נישט האבען קיין היים

און איך טראכט בייטאג און ביינאכט

רעפריין א. ז. ו.

III

איהר קלאפט מיר, איר פאטשט

איך ווייס נישט וואס איהר ווילט

איך וויל אייך זינגען נאך

איך קען נישט, ווייל ס'איז נישט מיין שולד

מען שטערט מיר מיין זינגען

איך טהו די ווערטער פערשלינגען

און אויסטהון קען איך נישט

ווייל עס איז שוין א פלד

מען פאטשט נאך זינגען איבעראל

נאך איך האב אליין אויסגעקלערט

און אז איך וועל זינגען פון מיין עער

ליבער גאט

זאלען זיי שטום און ארום

זאל זיי שטום זיין אויך 2 שעה

אין דער צייט וואס זיי זענען דא, זאלען זיי נישט שטערען

און איהר וועט בעסער הערען מאך זיין שטים.

פאָר י. אסתר.

אסתר. אָה דו ביסט עס, פאָלי זיך.

פאָר י. זעצט ווי מען האָט מיר געזאָגט אַז דו ביסט
נייגעריג מיך צו הערען רעדען אָבער אסתר'ל גיב מיר נישט
קײן עין הרע.

אסתר. עס וואָלט געוועזן גלייך ווי דו וואָלט
קײנמאָל נישט שטום געווען.

פאָר י. אוי אסתר'ל מעגסט דיר איבערנעמען מיט דיין
חתן דעם דיר.

אסתר. (וואַס) דערווייל איז ער נאָך נישט מיין דיר
פאָר י. אַט דאָס הייסט אַ דיר דאָס הייסט אַ קינסט-
לער 10 יאָהר איז מיר געבען מיין צונגעל געלעגען אין קי-
פּעט געדענגסט ווי איך האָב געוואָלט רעדען און האָב נישט
געקענט, און דיין חתן זאָל לעבען. אוי אסתר'ל ביסט אין אַגליק
געבוירען און אז דו האָסט אַ חתן אַ דיר געבענשט זאָלען
זיינע הענד ווערען, גיב אים 1000 קיש פאַר מיר אוי אסתר'ל
גאָט און לייט מעגען דיר מקנא זיין מיט אונז חתן.

אסתר. (אפארט) וואָס קומט מיר אַרויס פון דעם אַלעס.
פאָר י. אוי אסתר'ל אוי האָב איך שלעכט אנגעטראפּען
מיט מיין מאַן מעגסט עס הערען ווי דו זעהסט ווי דו ווערסט
האָט מיר דיין חתן אויסגעלייזט די צינג פון גלות און איך קען
שוין ב'הש רעדען ווי אַלע מענשען און אפשר נאָך מיט אַ שמיץ
אַריבער.

אסתר. (וואַס) אמת.

פאָר י. יאָ אָבער וואָס קומט אַרויס דערפון וואָס איך
קען רעדען אַז מען לאָזט מיך נישט רעדען אל רייט אַז דו
פרעגסט וועל איך דיר ענטפער'ן ווייסטו ווער, טאָקי מיין איי-
גענער מאַן אוי אסתר'ל וואָס פאַר אַ גרויסער אונטערשיד עס איז פון
פאַר דער חתונה ביז נאָך דער חתונה אוי אסתר'ל נאָך ביסטו
ערשט אַ פּלה נאָך האָסטו נישט חתונה געהאַט און ווען דו
זאָלט וועלען פאָלגען מיין עצה-אָבער לאָמך בעסער שוויגען.
אסתר. גאָט זיי דאָנק.

פאָר י. אָבער ניין לאָמך בעסער רעדען, עס לאָזט
מיך נישט שוויגען עס רעדט אַרויס פון מיר אוי אסתר'ל.
אסתר. וואו איז ערנעץ דער פעטער שליאַמקען איך
קען עס נישט מעהר אויסהאַלטען.

פאָר י. וואָסזשע האָב איך דיר געוואלט זאָגען אסתר'ל
עס איז נישטא קיין איין רעכטער מאַן אויף דער וועלט
אט אַזוי זענען זיי אַלע, די מאַמע האָט עס מיר געזאָגט און
די מאַמע איז דאָך אפשר נישט קיין גרינע זי האָט דאָך שוין
דעם 2-טען מאַן אַ מאַן און אַ הינד איז גלייך האָט מיר די
מאַמע געזאָגט, פאַר דער חתונה זענען זיי פאַר אונז די כּפּרה
און נאָך די חתונה טויגען זיי אויף אַ כּפּרה, אַט למשל מיינער
איך דערקען איהם נישט מער, און אַט למשל איהרער, דער פּע-
טער שליאַמקע, אויך איר אַ מאַן און אַט למשל טאָקי דיין איי-
גענער פאפא... דארפסט נאָך האָבען אַ בעסערן מענשען ווי ער
איז אַקעגען דער גאַנצער וועלט, אָבער ווי אַזוי האָט ער זיך
אויפגעפיהרט אַקעגען דיין מאמען.

אסתר. וואָס רעדסטו.

פאָר י. גלויב מיר אסתר'ל אַז יעדער מאָל ווען איך
גיב אַ קוק אויף דיין מאַמעס בילד, גיט עס מיר אַ שטאָך אין
האַרץ אַזוי שעהן און נאָך אַזוי יונג און פון איהר אייגענעם
מאָן דערשטאַכען צו ווערען.

אסתר. (דערציטערט) וואָס האָסטו געזאָגט!

פאָר י. אוי אַ וועהטג איז מיר, דאָכט זיך עס האָט
פון מיר אַרויסגערעדט אַ איבריג וואָרט, וואָסזשע אסתר'ל דו
האַסט עס גאַרנישט געוואוסט.

אסתר. און פון וואָנען ווייסטו עס, פון וואָנען וויי-
סטו עס פרעג איך דיר?

פאָר י. פון מיין מאַמען זאָל לעבען זי פלעגט אימער
דערפון רעדען מיטן פעטער שליאַמקע זיי האָבען זיך פאַר מיר
נישט געהיט ווייל איך בין געווען נישט איצט געדאכט
שטום אַמעהר איך האָב געמיינט אַז דו ווייסט אויך דערפון.

אסתר. דערצעהל מיר אַלעס.

פאָר י. ניין אסתר איר האָב געמיינט אַז דו ווייסט

אלדינג אז נישט איז גלייכער אז דו זאלסט עס נישט וויסען
 לאמיר בעסער שווייגען.
 אסתר: ניין, יעצט וויל איך דו זאלסט רעדען, רע-
 דען זאלסטו, שווייג נישט דערצעהל מיר אלעס.
 פאלי: אט זעה איך קומען אהער דיין פאפא מיט דיין
 חתן ווארט, שפעטער וועל איך דיר אלדינג דערצעהלען.
 אסתר: ניין יעצט, יעצט וויל איך אלעס הערען
 אלעס וויסען קום מיט מיר אריין דאָרט אין מיין צימער דאָרט
 וועלען מיר זיין אום געשטערט גו קום, קום, קום! (שלעפט זי
 אַב אויפטרט אברהם יאזעף)
 יאזעף: ווי איך זעה מיר ערליך בין איך אייך נישט
 ווילקאמען.
 אברהם: דעם אמת דיר צו זאגען, וואָלט איך געווי-
 שן אז דו זאלסט נישט מעהר מיין הויז בעטרעטען. דערקלער
 מיר דעם צוועק פון דיין בעזוך...
 יאזעף: איך וואָלט געוואָלט זעהן אסתר'ל.
 אברהם: וועגען וואָס.
 יאזעף: איהר עפעס מיטצוטיילען.
 אברהם: פריהער וויל איך דאָס הערען.
 יאזעף: אַלרייט, איך וועל עס פריהער אייך מיט-
 טהיילען (נעמען זיך) זייט וויסען אז איך בין דערוועלבער וואָס
 פריהער איך האָב אסתר'ל נישט אויפגעגעבען.
 אברהם: וויסטו דען האַנדלען געגען דיין סאָטערס ווילען.
 יאזעף: ניין.
 אברהם: דאן פערשטעה איך דיר נישט.
 יאזעף: מיר עהרליך מיין סאָטער איז באַ מיר דאָס
 הייליגסטע אויף דער וועלט.
 אברהם: דאָס איז שעהן און ערעל.
 יאזעף: ערלויבט מיר דאָס איהר צו זאגען מיר
 עהרליך.

אברהם: (דריקט זיין האַנד). איך ליב דיר יאזעף ביסט
 איין ערליך קינד אַט געה איך דיר אַריינשיקען מיין אסתר'ל
 (וויל געהן, טעלעפאָן קלינגט, ער נעמט דעם טעלעפאָן) האַלדאָ יעס
 דיר איך בין עס אברהם ערליך ווילט איהר רעדען מיט מיר,
 (האַרנט)
 שליאמקע: (קומט, וויל רעדען יאזעף חונקט ששש.)
 אברהם: (און טעלעפאָן) איהר זענט יעצט באַ אַ פא-
 ציענט הער דיר וואָס? דער קראַנקער וויל מיט מיר רעדען
 וואָס? דער פאָציענט האַלט ביים שטאַרבען און ער וויל מיך זען
 באַ זיין שטאַרבען? ווער איז ער און וואָס וויל ער? האָט עס אין
 אנגעהייער וויכטיגס? אל רייט דיר איך וועל פאַלגען גיט דעם
 אַדרעס (האַרנט שרייבט) יעס, יעס איך קום זאָפּאָרט, גוד ביי
 איך האָב קיין אַנונג ווער דאָס איז און וואָס ער וויל אָבער
 די ביטע פון איין שטערבענדען דאַרף מען נישט אָבזאָגען. גוד
 ביי יאזעף, גוד ביי שליאמקע, זאָגט אסתר'ל אז איך בין ווי-
 דער באַלד דא צוריק, גוד ביי (אַב לאנגע סצענע שמואל געהט
 ארום און בעס קוקט אויף יאזעף)
 יאזעף: גו ר' שליאמקע איז מיין פאָציענט'ן אַל רייט.
 קען זי שוין רעדען ווי געהעריג? וואָס זענט איהר עפעס ווי
 אין בעס אויף מיר?
 שליאמקע: (מיט בעס) מערדער גולן וואָס זאלצטו
 מיר נאָך מיינע וואונדער?
 יאזעף: איך פערשטעה אייך נישט איז מיר דען
 די אָפּעריישן נישט געלונגען
 שליאמקע: הלואי וואָלט איהר געווען אָנגעשניטען
 די צינג.
 יאזעף: וואָס פרוידערט איהר?
 שליאמקע: יאזעף אויב דו ווילט דיר קויפען עולם
 הבא אין מיין אונגליקליכען זוהנדעלע נעבעך - און נישט נאָר
 עולם הבא ער וועט דיר אַוועקגעבען אלעס וואָס ער פערמאָגט
 ראַטעווע איהם יאזעף מיין זוהן.
 יאזעף: וואָס מיינט איהר דערמיט?

שליא מקע: מאך דעם ווייב זיינעם א 2-טע רעפע-
ראציאן וי זאל ווירען.

יאזעף: כא-כא-כא, איך פערשטעה ווארשיינלעך
רעדט איהר הער נאך הי ער פערציהט עס, אביסעלע. וויסטו
וואס יאזעף? איך וועל זי דיר שיקען אהין בלויז אויף 1 סאג
און איך וועל זעהן צי דו וועסט איהר נישט אפשניידען נישט
נאך די צונג אויך דעם קאפ (יאזעף לאכט) אללרייט אז דו
וויסט עס נישט טהון וועט עס טהון א אנדערער דיר מיין
זוהן איז פעסט ענטשלאסען איהר צו לאזען אפערירען, זי זאל
ווידער פערלירען דאס לשון.

יאזעף: כא-כא-כא, הער שליאמקע, זאגט אייער
זוהן ער זאל זיך נישט מאכען נאריש. וויסטו זאלט איהר אז
א פרוי צו מאכען ריידעוודיק איז גאנץ לייכט, אדער א פרוי צי
מאכען שוויגענדיג דאס קען קיין דיר אין דער וועלט (אב).
שליא מקע: קופלעט גס זו לטובה? (אויפטרוט אסתר'ל).
(אויפטרוט שליאמקע אסתר'ל)

שליאמקע: אסתר'ל דו וויסט עפעס רעדען מיט מיר

אסתר: יעס, אנקעל זיך.

שליאמקע: וואווע האסטו עפעס נייעס פון גאט גע-
ברענגט.

אסתר: אנקעל זייט איך קען דיר ווייט איך אז דו
ביסט צוגעריכער מאן.

שליאמקע: דערמאר בין איך דאך אזא לוסטיגער קינד.
אסתר: אנקעל איך האב דאך ביז יעצט נאך נישט
געהערט זאגען ליגענט.

שליאמקע: אבער אסתר'ל צי וואס די לאנגע הקדמה?
בון וואס וויסטו מיט מיר רעדען?

אסתר'ל: (כאפט זיך האנד) פון וואס איז מיין מאמע
געשטארבען?

שליאמקע: דערשטאקען זי איז געשטארבען פונם טויט
אוי וועה איז מיר אסתר האט געענדעלט טאכטער מיט דיר
ערעדט דערפון?

אסתר: יא זי האט מיר אלעס דערציילט אבער איך
ויל עס אויך הערען פון דיינע ליפען.

שליאמקע: און וואס האט זי דיר דערציילט?

אסתר: אז מיין מאמע האט נישט דורך אנעקסידענט
איהר לעבען פערלוירען אזוי ווי מ'האט מיר איינגערעדט נאך
זי איז דערשטאקען געווארען פון איהר אייגענעם מאן און איך
ויל וויסען פארוואס האט ער זי דער'הרגעט?

שליאמקע: (ווינט) גלויב מיר אסתר גלויב עס מיר,
ער איז נישט שולדיג בנאמנות, ער איז נישט שולדיג, אז דו
וויסט שוין אלדינג וויסטו דאך מן-הסתם אויך אז ער איז
געשטאנען פאר א געריכט און דאס געריכט האט איהם בעפרייט.
אסתר: אבער איך נישט, איך נישט. מיר מוז ער יעצט
אפגעבען דין וחשבון פאר מיין מאמעס יונג לעבען.

שליאמקע: אוי אסתר'ל, אסתר'ל גאט איז מיט דיר!
אסתר: יעצט ערשט פארשטעה איך פאר וואס יאזעף'ס
פאטער וויל מיך נישט, ווייל איך בין דאס קינד פון א מערדער.
שליאמקע: אסתר'ל דו ביסט אפגעערעכט גאנצען
דעם אמת, דעם גאנצען אמת.

אסתר: און וואס איז דער אמת?

שליאמקע: אז נישט נאך דאס געריכט האט איהם
דעמאלט געמונען אומטשולדיק, נאך אויך די גאנצע וועלט
ווייל-ווייל-ווייל אוי, איך קען עס נישט אויסרעדען מיט מיין
מויל איך קען נישט, איך קען נישט, אוי מיין אונגליקלעכער
ברידער.

אסתר: (ווינט דו נאנצע צעט) אביאונערליכע מין מוטער?
שליאמקע: פארוואס קינדיגייז ווי איך האב פריהער
געהערט וויסט יאזעף דעם גאנצען אמת און דאך האט ער
דיר ליב.

אסתר: רעד נישט ווייטער פון יאזעף'ן זיינע וועל
איך נישט מעהר ווערען, אבער אנקעל, אנקעל מיין לעבען איז
צובראכען. (סיקלעט, שליאמקע רוסט) קאם אים (דיר יאקאב).

שליאמקע: אוי דיר, גאט האט אייך צוגעשיקט דאס
קינד איז אויסער זיך, זי איז געוואהר געווארען דעם גאנצען
אמת פון איהר מאמען.

ד'ר: גיין ר' שלימקע, דעם גאנצען אמת פון איהר
מאמע וועט זי ערשט יעצט פון מיר ערשטערען. הער אסתר'ל
הער מיך גאנץ אויפמערקזאם אויס דאָ פריהער האָב איך צום
סעלעפאָן גערופען דיין מאַטער צום שטערבע זעט פון אַ פא-
ציענט, דער מאַן איז יעצט טויט אָבער פאַר זיין טויט האָט
ער פאַר דיין מאַטער געמאַכט אַ זעהר איבערראַשענדע ענט-
דעקונג (ווייזט אַ פאפער) יעדעס ווארט פון איהם האָב איך אויפ-
געשריבען, דא איז די וויי פאר זיין טויט, קיים מיט שווערע
מיה האָט ער גאָך זיין גאָמען דאָ אונטערגעשריבען אויב ר'
שלימקען וועט זיין גאָמען נישט זיין פרעמד (צענט) ווער איז דאָס
שלימקע: (קוקט און פאפער און שרייט) סאלאמאן זינגער
סאלאמאן זינגער דער נישט גוטער,

ד'ר: (לעזט מיט ציטערענדע שטוימע) איך בין יעצט בא-
מיין פאָלקס בעוואוסטזיין און קלארען פערשטאנד און אמת
ווי איך וועל באַלד מוזען שטעהן פאַר דעם הימלישען ריכטער
אָפצוגעבען דין וחשבון פאַר מיינע מעשים אויף דער וועלט, און
אמת איז יעדעס וואָרט וואָס איך לאָז אייך יעצט וויסען צו גע-
דענקט איהר יענעם טאג ווען איהר זענט אַוועק אַהיים צו
ברענגען אייער קליין אסתר'ל געדענקט איהר ווי איהר האָט
מיך געבעטען אין אייער פרויס געזעלשאַפט צו פער-
ברענגען מיט איהר? אַה בלינדער, בלינדער איהר האט איבער-
געלאָזט אַן אונשולדיג טייבעלע אין די נעגעל פון אַ רויבפויגעל:
(לעזט מיט שווערען טון) אין יענעם אבענד האָב איך די גע-
לעגנהייט אויסגענוצט בלייבענדיג מיט איהר אַליין און אייך
נישט ערהאַרטענדיג אַזוי שנעל צוריק האָב איך פאַר איהר גע-
עפנט מיין האַרץ — אָבער זי האָט מיך נישט געלאָזט אויסרע-
דען. מיט פערצאָכטונג האָט זי מיר צוריקגעשטויסען, און מיר גע-
חזען די טיהר (לעזט ווייטער) איך בין ווי אַ באַנדיט זי בעפא-
לען איהר הילפסגעשרייען האָב איך דערשטיקט מיט מיינע היי-
סע קישען, הילפלאָז איז זי געווען אין מיינע הענד, און אין
דעם מאָמענט זענט איהר פלוצלינג אָנגעקומען און אהנע צו
פרעגען האָט איהר פון אייפערזוכט אויף איהר געשאַסען. אברהם
פֿרליך, אומזיסט האָט איהר ערמאָרדעט אייער עהרליכע און אג-
שולדיגע פרוי (עס הערט פונסטער און עס בעווייזט זיך דאָס בולד.)

אסתר: (שרייט אויס ווידר) מאַמע, מאַמע מיין כשר'ע
מאָמע מיין עהרליכע, מאַמע מאַמע (ווייזט היסטערוש)
אברהם. ווי (וואַהנזינג)
ד'ר: אסתר'ל דיין פאפער
אסתר: גיין גיין איך קען מיינע אויגען צו אים נישט
אויפהייבען איך קען נישט, איך קען נישט.
אברהם: (פאלט צו אנהערע פום שרייט) אסתר'ל.
אסתר: מאַמע, מאַמע, מאַמע (אברהם פירט ארויס אסתר'ל
און דעם דיר)

מאָקס: אוי טאַטע דו האָסט געהערט וואָס זי האָט דאָ
אָנגעמאַכט.

שלימקע: וואָס זאָל איך דיר טוען דו האָסט דאָך
אַליין געוואָלט.

פאָלי: (פון דרויסען) דאָס האַרץ האָט מיר אָבער געוואָגט
מאָקס: (שפרינגט אויף דערשראָקען) דאָס איז זי.

שלימקע: גאָט איז מיט דיר (פאָלי לויפט אַרומן שריינענדיג)
פאָלי: אַט ביסטו דאָך דאָ. גאָט זיי דאָנק דער

שאַדען האָט זיך אַבגעזיכט וואָס טהיטו דאָ האָסט קיין היים
נישט ווי בין איך שוין נישט אויסגעוועהן? דין ווכענדיק די
מאָמע זאָל לעבען האָט מיך געהייסען לויפן אין משוגעים הוין
די מאַמע זאָל לעבען האָט מיך שוין געהייסען דין אַרייגשטע-
לען אין די צייטונגען פון די פערלויבענע מענער די מאַמע
זאָל לעבען האָט מיך —

שלימקע: כאָפ דעם אָטעם גענעדעלס טאָכטער.

פאָלי: נישט צו דיר רעד איך

מאָקס: אָבער פאָלי שעהמסט דין נישט אין אַ
פרעמדע הויז?

פאָלי: (שלאָנט אַנפער) וואָס? דיר פאסט נישט אין אַ פרעמד
הויז דו זאָגסט מוסר? דו זאָגסט מיר מוסר? אויסגעלאָסענער וואו
ביסטו געכטען ביי נאכט געווען אַזוי שפעט? וועלכע מויד האָט
דיך צוגעהאַלטען און דין נישט געלאָזט אַהיימקומען צו דיין
הייב? אָדער האָסט ערגעץ געבאַלעוועט אַזוי שפעט? אָדער האסט
ערגעץ —

מאָקס: לאָמיר שוין אויך אַמאָל אַ וואָרט רעדען.

פאלי: ווער לאזט דין נישטן האלט אין דיר א ווארט
ווען א מאן פערזינדיגט זיך אקעגען זיין ווייב פערענטפערט ער
זיך וועניגסטענס טאקי מיט א ליגען זאל זיין מיט א ליגען אבי
זיך פערענטפערן אין מיינער געפונט נישט פאר נויטיג פאר
זיין ווייב זיך צו פערענטפערן נא ביסטו דען שטום? וואס
רעדסטו נישט א ווארט.

מאקס: שווייג'זשע און הער אויס וואס.
פאלי: הערען זאל איך וואס הערען ווען הערען און
וואס האב איך צו הערען?

מאקס: (קלאפט אן טיש) סטאפ!
פאלי: סטאפ דו מיטער וואס קלאפטו אין טיש אריין
מיטער וואס האסטו זיך אזוי צוהיצט מיטער וואס לאזסטו
נישט מיך רעדען, איין ווארט מיטער
שליאמקע: גענעדעלס טאכטער דיין מאמע איז
אונד אקעגען דיר.

פאלי: נישט צו איך רעד איך פעטער, און עס איז
נישט אייערע ביזנעס.

מאקס: (טוט נישטן) פאלי מיין טייערע פאלי.
פאלי: אוועק פון מיינע אויגען ריהר מיך נישט אן
מיט א קוש און מיט א גלעט קענסטו נישט היילען מיין צו-
בראכען הארץ (וויינט) טיראן האסט פערגעניגען צו זעהן דיין
ווייב גיסען מיט טרעהרען, אוי מאמע צי וואס האסטו מיך
חתונה געמאכט?

שליאמקע: אוי הלאזי וואלט דיין מאמעס מאמע
קיינמאל נישט געווען חתונה געהאט וואלט איר נישט געהאט
דיין מאמע און מיין זיין איהר טאכטער.

פאלי: נישט צו איך רעד איך, איך האב שוין איין
מאל געוואלט און לאז'מך נאך פון איך הערען א ווארט.

שליאמקע: א מצוה אויף מיין זיין וואס געוואלט
א ווייב מיט לשון, נאדיר א ווייב מיט לשון.

גענעדעל: (דרייטען) פאלי, טאלי.

שליאמקע: יא, נאך זי פעהלט מיר צום רימעל
(גענעדעל לויפט אריין).

גענעדעל: פאלי קינד מיינס, וואס איז דאס? ביסטו

נאך פערזינליכע ווער האט מיין קינד געבראכט צו טרעהרען?
שליאמקע: זעהנדיגע, חי דאס לעבען איז דיר ליב,
לויף שנעל צו צום פראפעסאר. (וויינט קווארטעט).

געוואלד, עס איז צופיעל, מען קען דאך ווערען דיל.
קלעפ, קלעפ האט איהר די ווערט

איהר שטופט זיך איבעראל. איהר קריכט נאך אין דער גאל.

קלעפ, קלעפ, דאס לעבען איז צושטערט.

אנטלויפען פון איך שנעל, אפילו אין דער האלל.

קלעפ, קלעפ, איהר טרייבט אונז נאך אין דער ערד.

מענער: קיין גוטער יוד זאל איך נישט קענען.

ווייבער: איהר שטארבט דאך פאר א שענע.

אלע: קוקט איך טאקי צו וואס מענער זענען.

פאלי: ווילסטו מיר דאס מויל פערמאכען? גא ליידאין!

מאקס: אך, ווי גוט עס וואלט געווען מיין טאטענס פלאן

גענעדעל: מיט די מענער אויסצוקומען איז סם

המות.

שליאמקע: שווייג דו אלטע הארטע טשיקען יושאראפ.

פאלי: איהר זענט ביידע אונז בעפאלען ווי די וועלף.

מענער: יא ווי עס שמעקט דיר נישט דען גאנצן הענג

יוכסעלף יא מאנקין דאנקע איהר אלע זענט נא גט.

ווייבער: לויטער יו בלאפער איי וואוד קיל יו אוף

איי קוד אוי איך חלש נאך צו שטארבען.

מענער: געה און פאל און ברעך דעם שארבען אויף

טויט אויף לאנגע יאהר. ברוך דיין אמת גאטעניו נעהם דיר די

מציאה צי נעהם עס.

ווייבער: אוי א בראך צו זיי.

שליאמקע: סאלג מיך מיין קינד מיינס לויף און

שטעה נישט.

ברענג דעם שדכן נימפל בייניש

מיט 2 ברכות שעהן און פיין, נאך ניי וואלען שטומע זיין.

שליאמקע: מיר א יודענע א פעטע.

מאקס: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

שליאמקע: מיר א דארע א בראנעטע.

עס יועט דא זיין פאר אונז אלערייט.

בייזע; סוים טייט גיד נייט
 ווייזער; עס וועט אייך זיין אוי.
 מענער; עס איז פאסקודנע פוי.
 ווייזער; ס'מעג אייך ווארפען דאס קדחת לעקען מיר
 אויף צו להכעיס.
 געוואלד, געוואלד, עס איז שוין מעהר נישט אויסצוהאלטען
 מען קען פון אייך נישט פטור ווערען. ניין, ניין.
 געוואלד, געוואלד, ווי זאל מען זיך פון אייך בעהאלטען
 אונז געפונען וואלט איהר אייך צום טייפעל געהן.
 געוואלד, געוואלד, ווערען זאלט איהר צוגענומען.
 קענט איהר דען אהן אונז אויסקומען זאג אליין.
 שטארבט. נאר איינע קומט א צווייטע איהר האט פון
 פריהער אונגעגרייט.
 מענער; פאקט איהר זיי ווערט איהר דערפרעהטע בלאפט
 (שאנק, ענדע צווייטער אקט). נישט ניין.

דריטער אקט

דאס עלבע צימער פון צווייטען אקט שלואסקע. סאקס
 ווערן רעכטס געענדעל סאל לינקס
 געענדעל: (צו פאלי) איך הייב דיך נישט אן צו
 פערשטעהן איך האלט אין איין רעדען און רעדען און דו — גלייך
 ווי עס וואלט געהאנגען א שלאס אויף דיין מויל נון וואס'זשע
 ענטפערסטו מיר נישט.
 פאלי: (שטיי צו זיך) ער קוקט זיך אפילו נישט אום
 אויף מיר.
 געענדעל: האז וואס רעדסטו נישט העכער איך
 הער נישט.
 שלואסקע: (צו מאקס) חלואי אויף תמיד:
 געענדעל: נעם'זשע מיר נישט ארויס די נשמה.
 מיר זאל זיין פאר דיר.
 שלואסקע: דאס ארט מיך נישט הערסטו ווענדעלע
 געכטען האב איך געזעהן דעם יונגען דאקטאר וואס האט זי

געמאכט רעדען האב איך זיך פאר אים פארקלאגט און איך האב
 אים דערציילט אלע אונזערע צרות וואס האט ער געוואלט פון
 דיר

מאקס: נון וואס האט געזאגט?
 שלואסקע: האט ער מיך אויסגעלאכט, שפעטער
 אבער האב איך זיך באגעגענט מיט דעם אלטען דיר און אין
 האב אים געפרעגט אפשר האט ער איין רפואה זי צו מאכען
 שטום האט ער מיר יא געגעבען איין עצה דאס וועט זיין
 די רפואה.
 מאקס: לאמיר הערען וועט פאר א רפואה האט ער
 געגעבען?
 שלואסקע: זיך מאכען שטום דאס קען ער נישט
 נאר ער קען זי מאכען טויב.
 מאקס: א שעהנע רפואה, הער אויס פאפא. ווי מיר
 שיינט, האב איך אליין אויסגעפונען די בעסטע רפואה.
 שלואסקע: טאקי? זאג דו מיר אפשר וועט זיין גוט
 צו מיין מפה די רפואה:
 געענדעל: (צו פאלי) א נעכטיקער טאג זאלען זיי
 זיך אפרעדען פון הארץ.
 מאקס: באמערק נאר פאפא ווי לאנג זיי זיצען דא
 דו האסט געהערט פון זיי איין ווארט זיי זענען פונקט ווי שטום
 שלואסקע: ס'איז מיר טאקע איין חידוש.
 מאקס: קוק דיך נאר צו צו איהרע אויגען, ווי רויט
 און געשוואלען זיי זענען פון וויינען.
 שלואסקע: האסט רעכט פאר וואס'זשע?
 מאקס: זי טהוט תשובה,
 שלואסקע: וואס הייסטו
 מאקס: הער פאפא, נאך דעם ווי זי אליין האט אייג-
 געזעהן דעם חורבן וואס זי האט געמאכט מיט איהר פלאפען
 האט זי אין גאנצען חרטה און זי האט זיך געוואלט פערענט-
 פערען איך האב זיך אזוי אויפגעפירט גלייך איך וואלט געווען
 איינער אליין אין הויז גלייך זי עקזיסטירט גארנישט. דאס האט
 זי געקרענקט און מיין שוויגער האט זי געבראכט אין איין פער-
 צווייפלונג אז זי איז צוגעלאפען צום פענסטער מיט איין אויס-

געשריי מאקסי קוים שווייגסטו ווייטער ווארף איך מיך ארויס
פון פענסטער.

שליאמקע: (צעראכט זיך) וואס איך הער, נו און וואס
האסטו געטהון?

מאקס: איך האב מיך געלערענט שלאפען.

שליאמקע: איך דארף מיך לערנען בא דיר ווי זיך
צו באהיין מיט מיין ווייב הפלל צו זי האט זיך נישט ארויס-
געווארפען דורך דעם פענסטער דאס זעה איך וואס האסטו
געטהון?

מאקס: איך האב מיך איבערגעדרייט צו די וואנד
און איבערגעדעקט איבער'ן קאפ און איך האב מיך געמאכט
שלאפען.

שליאמקע: (ויפצט) אוי ווען מיין גענעדעל זאל צו
מיר אזוי רעדען וואלט איך נישט געקאנט זיין קיין עקשן און
די האסט געקענט זיך איינהאלטען?

מאקס: עס האט מיך גענוג שוורע מיה געקאסט
אבער איך האב איהר געוואלט אפילו געבען א לעקציע זי זאל
מיך האפן צו געדענקען.

שליאמקע: זעהנדיגע מיינס, איך בין דין מקנא אט
דאס הייסט א מאן, וואס דען? ווי איך — מישטיינס געאגט?
גענעדעל: (מיט א קויטש) וואא אאס, א גאנצע נאכט
נישט צי שלאפען? קום נאר אהער שליאמקע, איך הער עפעס
שליאמקע?

שליאמקע: זעהנדיגע, איך בין א בעלים זיך נוהג
צו זיין מיט מיינע ווי דו האסט דין נוהג געווען מיט דיינע
גענעדעל: (קויטשעט) שליאמקע, שליאמקע,
שליאמקע: איך וועל איהר נישט ענטפערען א ווארט
וועל איך זעהן צו זי וועט זיך אויך וועלען ארויסווארפען דור-
כען פענסטער.

גענעדעל: וואס דו ביסט פלוצלונג טויב געווארען?
הערסט נישט אז איך רוף דין?

שליאמקע: מאקס נעם דו ארויס דיין צווענגעל, מיין
איך מיין שער ווען דו וועסט צוקומען צו מיר און זי וועט
ארויסשטעקען די צונג זאלסטו אנכאפען די צינג מיט דיין

צוואנג און איך וועל אפשרען. די צינג וועט זיין בעסער ניש
דעם דאקטערס פלאן.

(שליאמקע נעמט ארויס א שער)

גענעדעל: זעה נור ווי ער קוקט זיך אפילו נישט
אום אויף מיר (לויפט צו רייסט פון איהר ארויס דן שער)
שליאמקע: (פארט אום) זעהנדיגע, דיין רפואה טויג
אויף פפרות.

גענעדעל: שלעפט איהם אוועק פון מאקס'ן. פאלי לויפט צו צו מאקס'ן
בלייבט שטיין פון דער ווייטענס, מאקס בעמערקט די גאנצע סענע ער
עמט ארויס וואטע און פערשטאפט זיך דן אויערען.

גענעדעל: א סוף מוז עס געהען היינטיגען טאג מוז מען
זיך גטן, זאל זיין נור גט'ן א גט וויל איך.
שליאמקע: אבער גענעדעל הער —

גענעדעל: שטיי! אזוי בלייבט עס, א גט וויל איך
עס איז נור צו שרייען געוואלד! געוואלד!

(פאלי פאלט אויף די קניע נעבען מאקס'ן וואו אימארטען זיך דורענשטאפליך)
מאקס: גענוג געטענהט אזוי בלייבט עס, גט'ן, מיר מווען
זיך גט'ן, דו האסט געהערט מיין ווייב וואו דיין מאמע האט
בעשלאסען?

שליאמקע: (ווינקט מיט דן אויגען צו מאקס'ן) ש-ש-ש.
גענעדעל: אוי איך וועל חלש'ן שליאמקע איך חלש.
געוואלד!!! קווארטעט.

(מאקס, שליאמקע, פאלי לויפטן ארום און הייבט אן זונגען).

גענעדעל: געוואלד! יעדער מאן איז א טרפהנער ביין.
שליאמקע: פאר וואס שרייסטו אזוי אויף די ציין?

מאקס: זאגט וואס איז אזוינס געשעהן?
איהר האט צוריק געמאכט אונז געהן.

גענעדעל: זעהט ווי שטייף ער האלט זיך, ווייל ער
איז א מאן.

שליאמקע: מיינסטו אז א יודינע איז גוט צו זיין?
ווייבער; בעסער איז א פרוי צו זיין.

מפנער: ניין, עס איז בעבער צו זיין א מאן.
וואס איז א יודענע?

אומצופרידענע, ווייל מען גיט איהר איז אלץ ווייניג.
 ווייבער: און וואס איז דער מאן
 א לומפ א שארלאטאן,
 און מיינט אז ער איז א קעניג.
 מענער: וואס דארף א יודענע
 נור מאדעס פערשידענע
 נור שייך און זאקען צו בייטען טעגליך.
 ווייבער: וואס איז דער מאן דער גאלדן
 אויב גיט קיין גרויסער יאָלד,
 זעהט ער א קליידל, ווארפט ער אייגלעך.
 מענער: ווייבער קאלעטאטקעס...
 איהר קענט נור מאכען פלאטקעס
 צו וואָס האָט אונז דער ליבער בורא
 געשענקט די פרוי דאָס שטיקעל סחורה,
 צום שעלטען צום קרעכצען, צו שרייען וועה און אָן.
 ווייבער: צו וואס האָט אונז דער ליבער בורא,
 געשענקט דעם מאן די סחורה,
 צום פרעסען, צום פורטשען יעדען טאג אין וואָך.
 מענער: צו וואס האט גאט די מציאה
 געשענקט א יודענע א בריאה,
 צום עסען, צום שלאָפען און נאך, און נאך, און נאך.
 ווייבער: מן הסתם חיל גאט אָזוי.
 מענער: און איהר ווילט נישט געבען, אוי.
 אלע: עס איז קיינער נישט בעסער, דער מאן אדער די פרוי.
 גענעדעל: לאָמיר שלום מאַכען.
 אלע: שלום איז גוט.
 שליאָמקע: צי לעבען אין שלום איז טאקי געזונטער.
 גענעדעל: אז מען קען נישט אַריבער מוז מען
 אַרונטער (קנעט).
 רעפריין: שלום, יאָ, שלום דאָס דארף די גאַנצע וועלט
 שלום נאָר שלום איז טהייערער פון געלד
 פערפירסט א קריג איז דיין לעבען איינגעשטעלט
 שלום, נאָר שלום אויף דעם שטעהט די וועלט

שלום, יאָ שלום, דאָס דארף די גאַנצע וועלט.
 שלום, נאָר שלום איז טהייערער פון געלד
 פערפירסט א קריג איז דיין לעבען איינגעשטעלט
 שלום, נאָר שלום אויף דעם שטעהט די וועלט
 שלום, יאָ שלום דאָס דארף די גאַנצע וועלט.
 שלום, נאָר שלום א. א. וו. ביז שטעהט די וועלט (טאָנן, אָב).
 אויפטריוט אברהם מוט בלומען, און לויפט צו דעם בולד און ווינט.
 שליאָמקע: וואָס טהוסטו? דער ד"ר האָט דאָך דיך
 געהייסען ליגען אין בעט און רוהען.
 אברהם: שאָ, שטער מיר נישט לאָזט מיך אליין יעצט
 מיט איהר (ווייזט צום בולד).
 שליאָמקע: מיט וועמען?
 אברהם: (ווייזט אויף דעם בולד) מיט מיין דינה'לעך
 שליאָמקע: אברהם'לעך ביסט צומישט, דאָס איז דאָך
 נאָר איהר בילד.
 אברהם: דאָס איז זי אליין, איך האָב שוין מיט איהר
 א פאָר מאָל.
 שליאָמקע: ברודער, פאלג וואָס דער ד"ר האָט גע-
 הייסען, קום אריין לייג דיך.
 אברהם: שרעק דיך נישט פאר מיר כ'בין נישט משוגע.
 שליאָמקע: חלילה, זאל גאָט היטען, אָבער נישט געזונד
 ביסטו, פון געכטען זייט דו האסט געהערט די וידוי פון....
 אברהם: ש. ש. שטיי, רעד נישט אויס דעם נאמען,
 זאג מיר שליאָמקע ווייסטו נישט וואו מיין אסתר'ל איז אצונד
 שליאָמקע: וואָס הייסט וואו זי איז? איז זי דען
 נישט אינדערהיים?
 אברהם: ניין, זי איז פון מיר אַוועק, זי וויל מיר
 מעהר נישט קענען.
 שליאָמקע: אָבער דאָס איז דאָך נישט מעגלעך,
 איך קען עס אויף אסתר'ל נישט גלויבען.
 אברהם: שליאָמקע איך בין אויף איהר נישט ביין
 איז זי דען נישט גערעכט? ווי אָזוי קען דאָס קינד נאָך וויי-
 טער בלייבען מיט מיר אונטער איין דאָך? נאָר איין מאָהל
 לאָמיר איהר נאָך זעהן איך בין דאָך איהר מאַמע מערדער

אפשר דאס לעצטע מאָ? שוין איך פיל עס, לאַנג וועט עס
גישט מעהר דויערען לאַז זי מיר צומאָכען מיינע אויגען צום
לעצטען מאָל. זאָג עס איהר ברודערעל.

ש ל י א מ ק ע : (ווישט די אויגען) נא גוט איך סאָלג
דיך איך בין זיכער אז זי אוועקגעגאנגען צום ד"ר ווענען דיר
איך געהאָהן. זיי געזונד (נעהט) אוי וויפיל צרות מען מוז
אויסשטעהן דורך אונזערע ווייבער, אוי ווייבער, ווייבער (אָב).

א ב ר ה ס : דינה'לע, אונשוילדיגער קרבן! איך האָב
געטריבען צו דיין פריהציטיגען טויט מיין ווילדע אייפערזיכט
האָט דיין יונג לעבען גערויבט ליבע, ליבע וויפיל קרבנות
זענען שוין דורך דיר געפאלען (ווייכט).

אויפטויט ד"ר, שליאמקע, יאָזעף, אסתר

א ס ת ר : (צום פאָטער) פאָטער מיינער! וואָס מאַכסטו

א ב ר ה ס : מיין קינד וואו ביסטו געוועזען.

א ס ת ר : (שטוצט אים) שטאַרק דיך פאָטער הער וואָס

דער דאָקטאָר וועט דיר יעצט זאָגען.

ד"ר : מיין פריינד איך קום יעצט דיך בעטען פער-

אייניגונג פון אונזערע קינדער (שלום אסתר'ס האַנד מיט יאָזעף'ס.

א ב ר ה ס : שרייט צום בילד ענטציקט דינה'לע האָט

געהערט אונזער קינד איז פערזאָרגט און זי איז מיט מיר צו-

ריק שלום.

(אלע קימען, טאָקס, פאָל, גענערעל כאָר)

מ א ק ס : אָט צווי די גאַנצע וועלט דאַרף זיין שלום.

שלום (געזאָגט).

א ל ע : שלום, א שלום דאָס דאַרף די גאַנצע וועלט,

שלום, נאָר שלום, איז טהייערער פון געלד,

פערפיהרסטו א קריג איז דיין לעבען איינגעשטעלט

שלום, נאר שלום, אויף דעם שטעהט די וועלט

שלום, א שלום, דאָס דאַרף די גאַנצע וועלט,

שלום, נאָר שלום א. א. וו. (פון, ענדע, טאָני).

„KOBIEĆA BEZ MOWY“

Wydawnictwo:

Sz. Goldfarb, Warszawa

ul. Dzika Nr. 31.